

Dagjes aan zee Zeetrekellingen in 2000

Steve Geelhoed

Inleiding

In 2000 werd al weer voor het vijftiende achtereenvolgende jaar zeetrek geteld vanaf de telpost in Bloemendaal aan Zee. In dit stuk wordt een overzicht gegeven van de resultaten van 260 uur tellen. Na een cijfermatig overzicht wordt een anekdotisch beeld van de opvallendste resultaten van de 103 tellingen geschetst. Het zal duidelijk worden dat voorjaar 2000 over het algemeen leuke trek opleverde, terwijl het najaar enigszins tegenviel. Tja, verslaafden willen altijd meer én heftiger.

De tellingen in cijfers

De resultaten van de tellingen zijn samengevat in tabel 1. Daarnaast konden ook 17 Bruinvissen, twee Grijs Zeehonden en een Gewone Zeehond op de zeetrekkaarten ingevuld worden. Al met al zijn 87.882 langsvliegende vogels genoteerd verdeeld over 91 soorten, inclusief "soorten" als Alk/Zeekoet. Het voorjaartotaal van 59.741 overtrof de 28.141 exemplaren in het najaar ruimschoots. Wanneer we deze totalen delen door het getelde aantal uren (resp. 132,5 en 127,5) krijgen we een uurgemiddelde van 451 exx/uur voor het voorjaar en één van 221 exx/uur voor het najaar. Min of meer vergelijkbaar met de uurgemiddelden in het verleden.

In het voorjaar zijn de algemeenste "soorten" achtereenvolgens Noordse Dief, Zilvermeeuw, Zilverplevier, Zwarte Zee-eend, Kokmeeuw, Kanoet en Rotgans. Samen goed voor 52% van alle getelde vogels. In het najaar zijn de zeven algemeenste soorten (Zilvermeeuw, Grote Stern, Aalscholver, Kleine Mantel, Zwarte Zee-eend, Noordse Dief en Kokmeeuw) samen goed voor 73% van het totaal. Zeldzaamheden vlogen uiteraard ook weer langs. In 2000 werd een aantal nieuwe soorten aan de lange telpostlijst toegevoegd, namelijk Sneeuwvangs, Kleine Zilverreiger en de lang verwachte Geelpootmeeuw. Ook nieuw was een aantal records, en wel van de volgende soorten: Rotgans, Brandvangs, Middelste Zaagbek, Jan-van-gent, Lepelaar, Blauwe Reiger, Kluut, Drieteenstrandloper en Dwergstern. Al met al was er in 2000 aan zee weer genoeg te beleven.

Tabel 1. Resultaten van de zeetrekellingen in Bloemendaal aan Zee, voorjaar (Vj) en najaar (Nj) 2000.

Soort	Vj	Nj	Soort	Vj	Nj
Knobbelzwaan	73	2	Smelleken	3	5
(Toendra)rietgans	20	0	Boomvalk	1	2
Grauwe Gans	26	11	Torenvalk	0	3
Kolgans	2	0	Scholekster	727	64
Canadese Gans	2	0	Kluut	1113	0
Brandgans	2562	0	Kleine Plevier	0	1
Rotgans	2998	744	Bontbekplevier	258	50
Sneeuwgans	1	0	Goudplevier	155	5
Nijlgans	39	0	Zilverplevier	3502	21
Bergeend	322	376	Kievit	4	0
Tafeleend	5	20	Kanoet	3185	6
Kuifeend	51	20	Drieteenstr.loper	1186	50
Topper	94	30	Bonte Str.loper	2600	307
Eider	2505	839	Krombekstr.loper	0	12
Zwarte Zee-eend	3474	2447	Kemphaan	21	3
Grote Zee-eend	25	21	Watersnip	2	13
IJseend	1	0	Grutto	7	0
Nonnetje	2	0	Rosse Grutto	904	20
Brielduiker	11	3	Regenwulp	58	1
Grote Zaagbek	15	0	Wulp	198	43
Middelste Zaagbek	275	355	Tureluur	266	54
Krakeend	28	14	Groenpootruiter	36	2
Smient	2897	230	Witgat	0	3
Slobeend	523	13	Bosruiter	1	4
Wilde Eend	18	14	Oeverloper	1	1
Pijlstaart	72	162	Steenloper	133	23
Zomertaling	27	0	Kleinste Jager	0	2
Wintertaling	959	197	Kleine Jager	1	106
Duiker spec.	149	54	Middelste Jager	1	10
Fuut	238	81	Grote Jager	1	3
Roodhalsfuut	0	2	Zwartkopmeeuw	6	1
Noordse Stormvogel	5	2	Dwergmeeuw	1813	199
Grauwe Pijlst.vogel	0	15	Kokmeeuw	3190	2184
Noordse Pijlst.vogel	0	21	Stormmeeuw	2505	791
Vale pijlst.vogel	0	2	Kl. Mantelmeeuw	1013	2687
Vaal Stormvogeltje	0	1	Geelpootmeeuw	0	1
Jan-van-gent	38	1528	Zilvermeeuw	4840	5067
Aalscholver	2942	2779	Gr.Mantelmeeuw	99	283
Blauwe Reiger	86	31	Drieteenmeeuw	27	290
Kleine Zilverreiger	2	0	Grote Stern	355	3107
Lepelaar	0	45	Noordse Dief	9815	2306
Bruine Kiekendief	7	2	Dwergstern	627	6
Blauwe Kiekendief	2	0	Zwarte Stern	574	11
Sperwer	1	0	Alk / Zeekoet	16	333

Chronologisch overzicht van de tellingen

Het telseizoen werd **10 januari** met een rustige telling geopend. Een rondobberende Gewone Zeehond was de eerste van een lange reeks zeezoogdieren. Mede dankzij het ontbreken van winters weer werden deze maand slechts vier tellingen uitgevoerd. De 24^e leverde naast een record aantal Brandganzen (850) ondermeer diverse andere soorten ganzen op. Ondanks een ruige zee werd de eerste Bruinvis vijf dagen later ontdekt.

Ook in **februari** werd traditiegetrouw weinig geteld. In de eerste helft van de maand leverden vijf tellingen veelal lage aantallen duikers, eenden, meeuwen en alkachtigen op. Vermeldenswaard zijn 468 Eiders op de 9^e en 131 Goudplevieren op de 12^e. De tweede helft van februari waren vele feesten weer moeilijk te combineren met tellen, maar **maart** begon goed met een Alk en twee Bruinvissen op de 1^e. Twee dagen later passeerden tijdens een krachtige westenwind 1085 Rotganzen, de eerste honderd Bontjes (en een Bruinvis). Ondanks een gunstige NW7 kwamen de 4^e slechts 84 Rotganzen, maar wel drie Noordse Stormvogels binnen gezichtsbereik. Vijf dagen later vlogen de Rotganzen wel en betekenden de 1673 exemplaren het tweede record van het seizoen. Op de 11^e passeerde een Grote Jager en de eerste Regenwulpen. De volgende dag was de wind vrijwel weggefallen en werden in 2,5 uur zes Bruinvissen gezien. Ruim een week later volgden een aantal dagen met onderhoudende trek elkaar op. De 20^e vlogen duizenden eenden, ganzen en meeuwen langs: o.a. Brandgans (416), Smient (1408) en Eider (1110). Twee dagen later werd, nadat de mist was opgetrokken, een prachtig record gevestigd. In 3,5 uur passeerden maar liefst 904 Kluten. De volgende ochtend werd eindelijk weer eens een IJseend gezien, evenals vier Zomertalingen en de eerste Zwartkopmeeuw en Grote Stern van het seizoen.

Tot begin **april** bleef het soortenspectrum gevarieerd, maar passeerden geen uitzonderlijke aantallen. Vanaf de 2^e waren Visdiefjes weer iedere telling present. Twaalf Zomertalingen, de vroegste Zuid-Kennemerlandse Dwergstern en een Bruinvis op de 8^e zijn het vermelden waard. Ook een leucistische Kluut op de 10^e mag niet onvermeld blijven, evenals een Zwartkopmeeuw, 2 Zomertalingen en de laatste Bruinvis van het seizoen. De dwergmeeuwpeik viel dit jaar vroeg, met een "maximum" van 408 vogels op de 9^e. Ze lijken de laatste jaren steeds vroeger door te trekken. Brandganzen vertrekken juist steeds later uit de Delta, zodat de laatste jaren regelmatig groepen in april gezien worden. Zo vloog de 24^e een groep van ca 180 vogels voorbij, met als extraatje een witte fase Sneeuwganzen. De laatste decade van april passeert de eerst golf steltlopers uit de West-Afrikaanse overwinteringsgebieden. Dankzij het vrijwel ontbreken van tegenwind vlogen de Rosse Grutto's en het andere grut echter op onzichtbare hoogtes langs de telpost.

Het aantal waargenomen Rosse Grutto's viel tegen door het ontbreken van tegenwind eind april waardoor ze op grote hoogte langsvlogen. Piet Munsterman.

De eerste dagen van mei waaide de wind uit de (noord)oosthoek, zodat de verwachtingen hooggespannen waren. Tot bevrijdingsdag was het soortenspectrum divers, maar bleven de aantallen beneden de maat. Pas tijdens de Big Day op 6 mei barstte de trek los. Balen dus, want Big Days zijn niet te verenigen met serieus telwerk. Bovendien ben je moreel verplicht je teamgenoten een hele dag bij te staan. De enige Grote Burgemeester en Velduil van het jaar vlogen die dag ongeteld voorbij. De groepjes Kleine Strandlopers (die de andere BD-teams vanaf Parnassia zagen) waren de eerste sinds 1995. Gezien de weersverwachtingen kon de 7^e haast niets anders dan goede trek opleveren, zodat het door HTC, Bevrijdingspop, Big Day en bijbehorende borrels uitgeputte lijf in alle vroegte naar de telpost werd gesleept. En met succes, want na vijf uur

tellen bleef de teller steken op 10.710 vogels verdeeld over 47 soorten. Naast krentjes als Noordse Stormvogel, Smelleken, Zwartkopmeeuw (3^e KJ & ad) en Middelste Jager (adult lichte fase) heel veel pap. De algemeenste soorten waren Noordse Dief (4490), Zilverplevier (1358) en Kanoet (1212). En passant sneuvelde de records van Blauwe Reiger (77), Drieteenstrandloper (540) en Dwergstern (488). Ter vergelijking: in Scheveningen en Camperduin werden respectievelijk 250 en 900 Dwergsterns geteld. Zwarte Sterns werden juist meer in het zuiden gezien; Scheveningen 800, Bloemendaal 333 en Camperduin 200 (Nieuwsbrief NZG 2(2): 4).

Als gevolg van de goede trek mocht de zeetrekpost zich de daarop volgende dagen in de belangstelling van een groot aantal mensen verheugen. Zoals zo vaak was de trekintensiteit omgekeerd evenredig aan het aantal tellers. Oftewel veel tellers, maar lage aantallen en zo nu en dan leuke soorten met als hoogtepunt twee Kleine Zilverreigers tijdens een eenzame telling op de 11^e. Beide vogels waren ook door de zeetrekters in Scheveningen en Camperduin opgemerkt. Op de 12^e moest na de telling (o.a. 820 Zilverplevieren, 289 Drieteenstrandlopers en 844 Kanoeten) voor een fotograaf geposeerd worden, voor een stuk in het Haarlems Dagblad ditmaal. In de tweede helft van de maand is minder regelmatig geteld en werden geen uitschieters genoteerd. Een Grijs Zeehond op de 29^e betekende een aardige afsluiting van een mooie maand.

In **juni** werden, ondanks de dagelijkse aanwezigheid van Jan-van-genten, slechts drie tellingen uitgevoerd. Harde noordwestenwind op 11 **juli** betekende de opening van het najaarsseizoen. Zoals gehoopt vlogen zeevogels als Noordse Pijlstormvogel (17) en Jan-van-gent (72). Aardig waren ook de waarnemingen van Smient, Rotgans en Middelste Zaagbek. Na deze opleving zakte de animo om te tellen weer snel, zodat in de tweede helft van juli slechts twee tellingen zijn verricht. Op de 15^e resulteerde dit o.a. in de eerste Drieteenstrandlopers en bescheiden ruitrek van Bergeend (75). De laatste dag van de maand passeerden naast een Noordse Stormvogel verschillende steltlopers, zoals Zilverplevier, Bontbek en Groenpootruiter.

Ook in **augustus** passeerde regelmatig een groot aantal soorten steltlopers, maar de aantallen bleven beperkt tot maximaal enkele tientallen per telling. Sterns waren algemener, maar in vergelijking met voorgaande jaren waren de aantallen laag. Van Noordse Dief werden geen enkele telling meer dan duizend vogels gezien, het aantal Grote Sterns bleef beperkt tot maximaal 317 vogels op de 20^e en Dwergsterns en Zwarte Sterns ontbraken nagenoeg. Desondanks was het op de vele zonnige en vaak vrijwel windstille dagen aangenaam tellen. Leuke (zee)soorten uit deze periode waren o.a. een adult lichte fase Middelste Jager op de 7^e, een Noordse Pijl op de 11^e, een adulte Zwartkopmeeuw in winterkleed

op de 12^e en een Roodhalsfuut in zomerkleed op de 14^e. Aangezien de wind meestal uit de verkeerde (ZW)hoek kwam verliep de tweede helft van de maand rustig. Het wachten was op de eerste najaarsstorm, of een pittige oostenwind.

De weermannen beloofden begin **september** een krachtige noordwester. Enfin, op de 1^e leverde ZW6 nog niets op, maar met matige wind op de 2^e passeerden twee fraaie Vale Pijlen. De volgende dag was de wind inderdaad naar noordwest gedraaid en toegenomen tot 7 Beaufort, hetgeen leuke zeevogels opleverde. Groepjes Jan-van-genten (278) vormden het decor voor Grauwe Pijl (4), Noordse Pijl (2) en Grote Jager (1). Een volwassen Kleinste Jager had het hoogtepunt van de dag kunnen zijn, ware het niet dat deze over het groepje tellers aan de zuidkant van de reddingsbrigade vloog (in navolging van Fitisredacteur FH te B noemen we geen namen). Een later gearriveerde teller die aan de noordkant van het gebouwtje zat, keek toevallig wel omhoog... Dezelfde teller kwam de 6^e net te laat om de eerste, volwassen Geelpootmeeuw van de telpost in te tikken. Tot groot ongenoegen van de kantoorslaven draaide de wind die namiddag naar noordwest en nam bovendien toe tot windkracht 8. Aanstormend talent Michiel kon iedereen geruststellen; er vloog weinig. De wind nam helaas te snel in kracht af, zodat onze landtrekcoördinator zijn vooroordelen over zeetrek de volgende ochtend kon bevestigen. De twee daaropvolgende weken werd wederom weinig geteld. Altijd leuk is het eerste Smelleken; de eerste van het najaar vloog de 19^e langs. Een gedeeltelijk albinistische, juveniele Kleine Jager was een van de leukste en zeldzaamste zeevogels van het najaar. Deze lichte fase had witte buitenste handpennen en witte vlekken op de voorvleugel en werd gezien op de 27^e en 3 oktober. In de tussenliggende periode sneuvelde het eerste najaarsrecord. Tijdens een uurtje tellen in de namiddag van de 29^e brachten 15 onvolwassen en 24 volwassen Lepelaars de score op 39.

Het tweede record volgde snel daarna. Ondanks de "foute wind" (Z5) en slecht zicht konden op 4 **oktober** in vier uur 622 Jan-van-genten geturfd worden. De daarop volgende dagen viel een lang weekend Texel en Falsterbo van de "vaste" tellers samen met harde (noord)westenwind, die in het noordelijk kustgebied o.a. tientallen Grauwe Pijlen, Vorkstaartmeeuwen en het kwartet jagers opleverde. Op de telpost bleven de leuke waarnemingen beperkt tot een Grauwe Pijl en een Middelste Jager tijdens een uurtje op de 6^e en een Noordse Pijl tijdens een uurtje op de 7^e.

De tweede, juveniele Kleinste Jager van het seizoen was een sterk staaltje zeetrekten door een op elkaar ingespeeld duo. 11 oktober: zuid 8, zwaar bewolkt en een ziedende zee. De man met de ogen van zes miljoen: "JAGER! Naar rechts." Even later in koor gevolgd door: "KLEINSTE!! Onvolwassen." Het kan zo eenvoudig zijn dat zeetrekten... Nee, dan de 17^e. Boomkorvissers en wolven heen en weer vliegende meeuwen

maakten het tellen niet eenvoudig. Stoicijns doorturen werd beloond met een record van 232 Middelste Zaagbekken. Weliswaar alleen bruinige vrouwtjes en mannetjes in eclipskleed, maar toch. De derde Grote Jager van het jaar en een Middelste Jager waren leuke "bijkomstigheden". De laatste oktoberdagen werd Nederland geteisterd door de passage van diverse diepe depressies. Op de 30^e ging dit gepaard met storm. Jammer genoeg kwam de wind meestal uit de zuidhoek, zo'n beetje de slechtste windrichting voor zee trek. Desondanks kon een aantal krentjes bijeen geschraapt worden, zoals het enige Vaal Stormvogeltje van het jaar, Grauwe Pijl (5), Smelleken en Middelste Jager (6).

November bracht een weersverandering: het begon langdurig te regenen. Halverwege de maand werd het eindelijk droog, maar dankzij de hoge luchtvochtigheid en afnemende nachttemperaturen was het 's ochtends vaak mistig. Het aantal tellingen bleef dan ook beperkt. Aan het eind van de maand werd dankzij een weersverbetering weer wat regelmatig geteld. Op de 26^e leverde dit o.a. een mooie Parelduiker op. De volgende dag tientallen Drieteenmeeuwen, Dwergmeeuwjes en een Grote Jager. De maand werd afgesloten met de tweede Roodhalsfuut van het jaar.

Het jaar werd afgesloten met een rustige **december**, waarin slechts vier keer werd geteld. Het enige wapenfeit uit deze maand was een sfeerreportage voor Vroege Vogels op de 9^e, te beluisteren via de VWG-website.

Tot slot

Naast een verslaggever van Vroege Vogels en fotografen van De Telegraaf en het Haarlems Dagblad wisten de volgende personen de telpost in 2000 te vinden: Michiel van den Bergh, Maarten Bobbesman, Paulo van Breugel, Han Buckx, Pieter van Eijk, Minne Feenstra, Amon Gouw, Hans Groot, Ferdy Hieselaar, Berry van der Hoorn, Evert van Huijssteeden, Freerk Hijlkema, Guido van Leeuwen, Pim de Nobel, Peter Nuyten, Dick Rensenbrink, Yvonne Schutter, Roy Slaterus en Pieter Thomas. Iedereen bedankt voor hun bijdrage aan de tellingen. Ook dit jaar is ieders bijdrage aan de tellingen weer van harte welkom.

S.C.V. Geelhoed, Leon. Springerlaan 300, 2033 TH Haarlem